

EGUNKARIA itxi dute

Luis Mari MUJICA

EGUNKARIA itxi eta berehala, *La sospecha* izenpean Nafarroako *Diario de Noticias*-en artikulua argitaratzeko parada izan genuen. Nola ez, erabaki gaitza agitu da euskaldunontzat euskara hutsean genuen egunkari bakarra ixtea, ez dakit zein sospetxapean. ETA-ren sostengupean hasi zela *Egunkaria*, eta indarkeriarekiko konnibentzia ukan duelakoaren susmo hutsaz halako erabakia hartzea gogorregia iruditu zaigu. Erabaki horrek 140 langile baino gehiago lanuztera bultzatu ditu.

Eta gure hizkuntza, berriro, auzipean geratu da, susmopean, euskarari dagokion ia oro PP alderdiarentzat indarkeriaren adar biltzan.

EGUNKARIA ixteak Donostian eman den manifestaldirik erraldoiena ekarri zuen, euskaraz mintzo den komunitateak, batez ere, halako erabakia eraso kulturaltzat hartu zuelako. Mayor Oreja jaunak Eusko Jaurlaritzari erantzukizunak eskatu zizkion urtean milaka euro EGUNKARIA sostengatzen xahutzen dituelako. Esan beharrekoa da Fraga-ren Galizian -Pujol-en Katalunian bezala- etxeko erakundeek kultura autoktonoa laguntzen dutela; *Avui* egunkariak ere sostengu ofizialak ditu. Hori edonon egiten da, eta zergatik ez Euskal Herrian? Espainiar kultura ofizialak euskarari historikoki eginiko irainak horrela kitatzen dira, nolabaitean. Bestalde, Espainiako erakundeek milioika euro (eta ez milaka batzuk, soilik...) xahutzen dituzte urtero gaztelania ahaltsua munduan zehar hedatzeko *Instituto Cervantes* delakoen bidez, eta orobat TV-ren bi kateak eta RN.-aren bostak hizkuntza horren erabilpen ia eskusiborako dituzte. Gainera, egungo espainiar

zinemaren krisia euskaldunok ere jasaten dugu, ezen urtero -ia gaztelaniaz soilik dauden-filmak gure zorretatik ere kitatzen ditugu.

Baliteke hemengo kexuak biktimismotzat jotzea, baina espainiar nazionalismoaren korifero zenbaitek ez bide du nahi ikusi jarrera bera bere ekintzetan. Ez, gaztelania ahaltsuak -edo todopoderosoak-batzuetan biktimismo gehiago egiten du. Adibidez, eskoletan gaztelania ez dela behar hainbat ikasten eta hain urduri egotea (euskal gizartean ere bere ezarpena guztizkoa denean) iraingarritzat jotzen dugu. Tipo horiek ohardun ote dira gure hizkuntzak oraindik pairatzen duen prekarietateaz? Ez dakite familiak euskaldun den haur zenbaitek gaztelania ikastolan bertan eroso ikasten duela. Hori egia da gune hiritartuetan. Hainbestearainoko urduritasuna gaztelaniari buruz mingarri bilakatzen da gure kulturaren mendetako ahulezia atzemandara...

Alderdi zenbaitek ez du onartzen gogo onez euskararen erreku-perazioa, eta trabak jartzen ditu, hezkuntzan ez ezik, administrazioan eta informakarietan. Luzaroegi doa euskararen aurkako susmo-giroa. PSOEk berak ere gogo hobez hartu behar luke hemengo kultura (Katalunian bezala, gutxienez)... EGUNKARIA luzarorako ixteak kalte handia egin dio gure kulturari, eta frankismoak sakonean gure hizkuntzari egina, nolabait, hedanahia adierazten du. Ezin da jardun beti sospetxapean. Goian aipaturiko artikuluan Juan M. Torrealdai-k *El Libro Negro del euskara* delakoan gogora ekarritako pasarte batzuk aportatzen genituen, 1936-1937 urtetan, adibidez, gure hizkuntzak jasandako praxi lotsagarria. Bat ematekotan hurrengoak. Luis Hurtado Alvarez-ek 1937.eko azaroaren 22.an hau zioen: "*Sépanlo bien aquellos despreocupados que ofenden la pureza de nuestra Revolución, la esencia de nuestra unidad, hablando su incomprendible jeringonza (euskal mintzairaz ari da, noski), y no en español, como es su deber, por ser españoles y ciudadanos del Estado Nacional Sindicalista*". Eta oraindik ondorengo perla Luis Antonio de Vega-ren eskutik: "*...Las provincias Vascongadas ganarían mucho utilizando únicamente el idioma claro y glorioso como el español, que es, a la vez, el más importante vehículo de cultura*". Horrelako baieztapenak ez dira ahanztekoak.

EGUNKARIA itxi eta, oraindik erredakzioko lagun batek itzalpean jarraitzen du; okerrago, euskal informakariaren lehengo erredakzioak ez du jarraipenik. Epailleak agudoago jardun behar lukete halako

erabakiak hain susmagarri —eta astun- gerta ez daitezzen. Esan beharrik ez dago, batez ere, euskaraz mintzatzen eta espresatzen den komunitatearen sumina handia dela, eta euskal abertzaletasunari eginiko azken kolpeak mingarri bilakatu direla, "terrorista" susmoa orotara hedatzea gauza eroso baia.

Gure kultura, bereziki, eskaraz mintzo eta bizi den komunitatearen bitartez eutsiko da, eta komunitate horri bere kultura gordetzea eta hedatzea dagokio. EGUNKARIA ixtea, bada, erabaki laidogarriztat jotzen dugu, eta nahasketa-giro honetan edozein arazo euskal kultura ahultzeko baliatzea bidegabekeria itzela da.

Luis Peña MORA

Berriotan Manuel Agud Querol hizkuntzaren Gipuzkoako Foru Aldundiak omenaldia egin —eta hizkuntzako ministro andereak Miriam Jauregiari Aitorio K. Jakituraren domina ezarri diote—. Gure ustez ongi merezitako ekintzak dira biak, gure irakasleak urte luzean Euskal Herriko kulturen abdikimendu berea, baldintzarik gabekoa erakutsi baitu modu leial eta etengabean.

Manuel Agud Querol jauna, kaad, Argentinako Rosario de Santa Fe hirian jaio baitzen ere, bere bizitzako jai handi batean Donostian abdikia egon da, eta, zehazkiago euskal kulturen hizkuntz kaskoetan jakitun, eta greko mintzairaren katedradun Penafonda Institutuan (eta ondoren Euskal Herriko Unibertsitatean 1981.a gerotik) bere eginkizun sonatuena gure hizkuntzaren bilakaera historikoari eskainia izan da.

Euskaldunok badugu zer eskeritu gure irakasleari urte luzean bere ahalegin, ordu eta ardurak gure hizkuntzaren hiztegi etimologikoari eskaini baitzuen. Bere *Diccionario Etimológico Vasco*, A. Tovar euskalariaren lan idetzarekin osatuak, gure hizkuntzaren azterketa historikoan aiparrig berea merezi du.

Lan honi bere obrarik adierazkorrena bada ere, erin ahanta beste zenbait azterketa. Horie, aipatekotan batzuk: *Dictionarium Linguae Cantabrigiae*, Landucho-rena XVI mendean, K. Fitzjensenekin batera 1958 urtean argitaratua; *Donación del monasterio de S. Salvador de Olazabal (Guipúzcoa 1025)* (BAP, 1968 urtean); *Los nombres de los días de la semana en vasco* (BAP, 1966); *De re*